

Vastaus kirjalliseen kysymykseen maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen kilpailutuksesta

Eduskunnan puhemiehelle

Eduskunnan työjärjestyksen 27 §:ssä mainitussa tarkoituksessa Te, Arvoisa puhemies, olette toimittanut asianomaisen ministerin vastattavaksi kansanedustaja Touko Aallon /vihr näin kuuluvan kirjallisen kysymyksen KK 247/2015 vp:

Aikooko hallitus kiinnittää huomiota maahanmuuttajien kotoutumiskoulutuksen kilpailutuksen aikaväliin ja kriteereihin?

Vastauksena kysymykseen esitän seuraavaa:

Kotoutumiskoulutuksen hankinnoissa noudatetaan lakia julkisista hankinnoista (348/2007). Laki sallii erilaisia menettelytapoja hankintoja tehtäessä. Koulutushankintoja tehtäessä tarjousten arvioinnin lähtökohtana on ”kokonaistaloudellinen edullisuus” eli laadultaan ja hinnaltaan kokonaisuutena arvioiden paras tarjous voittaa. Tarjouksen laatua voidaan lain puitteissa arvioida eri tavoin. Aiemmin yleisintä oli, että hankintailmoituksessa ilmoitettiin tietyt (tyypillisesti 3–4) laadulliset arviointikriteerit, kuten esim. opetushenkilöstön pätevyys, koulutuksen toteutussuunnitelman laatu tai referenssit aiemmista vastaavista koulutuksista. Vaikka tarjouskilpailuissa on käytetty hyvin samankaltaisia kriteerejä, arviointikriteereille ei ole ollut yhtä vakiomuotoa ja hankintayksiköt ovat voineet harkintansa mukaan käyttää hankinnan kohteen mukaisesti soveltuvia kriteerejä ja kriteerien määrä on voinut vaihdella. Laadullisten kriteerien lisäksi vertaillaan aina palvelun hintaa. Laadun yhteenlaskettu painoarvo vertailussa on tyypillisesti ollut 60–80 % ja hinnan osuus 20–40%. Sekä laadukriteerien kokonaisuuden ja hinnan suhde että laadullisten kriteerien keskinäiset painoarvot voivat vaihdella tapauskohtaisesti hankintayksikön harkinnan mukaan.

Viime vuosina yhä useammin käytetyksi on tullut arviointimenettely, jossa tarjoajille ja tarjouksille asetetaan vähimmäisvaatimuksia – siis laadullisille arvioinnin kohteille, kuten esim. henkilöstön vähimmäiskoulutustaso, työkokemuksen vähimmäispituus ja mistä tehtävistä kokemusta on vähintään oltava, kuvataan tasovaatimukset. Vähimmäisvaatimuksia voi olla useita ja tarjous voidaan hyväksyä mukaan lopulliseen tarjousten vertailuun vain, jos se täyttää vähimmäisvaatimukset. Jos kaikki laadulliset seikat pystytään selvittämään vähimmäisvaatimusten kautta, jää tarjousten vertailun viimeisessä vaiheessa lopulliseen vertailuun vain hinta. Useimmiten kuitenkin lopullisessa vertailussa on jokin laadullinenkin elementti hinnan lisäksi. Hinnan painoarvo voi kuitenkin olla yli puolet lopullisen vertailun pisteistä. Tulee ymmärtää, että vaikka lopullisessa vertailussa näennäisesti hinnan osuus on ratkaiseva, on todellisuudessa edellä kuvattua ”perinteistä menettelyä” vastaavat laadulliset elementit otettu huomioon jo vähimmäisvaatimusten tarkastelun yhteydessä. Kaikki lopulliseen vertailuun pääsevät tarjoukset ovat siis täyt-

Vastaus kirjalliseen kysymykseen KKV 247/2015 vp

täneet laadulliset vähimmäisvaatimukset ja ovat hyviä tarjouksia, jolloin on täysin loogista, että niistä valitaan hinnaltaan edullisin, jos muita kriteerejä ei enää lopullisessa vertailussa ole.

Tarjouskilpailujen arviointikriteerit eivät voi olla kaikissa hankinnoissa samat, koska koulutuspalveluja ostetaan eri osissa maata ja eri tilanteissa hyvin eri kohderyhmille ja erilaisia määriä. Voidaan kilpailuttaa yhdellä kertaa kymmenien koulutusohjelmien kokonaisuuksia nk. puitejärjestelyinä tai ostaa yksittäisiä koulutusohjelmia. Näin erilaisiin hankintoihin ei ole järkevää soveltaa samoja arviointikriteerejä tai edes samaa menettelytapaa.

Koulutusten hankintasopimusten kestot ovat vaihdelleet, koska koulutustarpeet vaihtelevat. Jos ostetaan yksittäisiä koulutuksia, koskee sopimus tyypillisesti vain kyseisen koulutuksen toteutusta yhden kerran. Mahdollista on, että sopimuksessa on sovittu optiosta, jolla sama koulutus voidaan tarvittaessa toistaa esim. kaksi kertaa seuraavan vuoden kuluessa. Jos taas hankitaan suurempi määrä koulutusta puitejärjestelyinä, voi sopimuksen kesto olla enintään neljä vuotta. Hankintayksiköt joutuvat myös hankintojen tehdessään ennakoimaan koulutustarpeita ja meneinä vuosina tarpeet ovat voineet vaihdella siten, että pitkäkestoiset sopimukset eivät ole olleet tarkoituksenmukaisia. Lisäksi talousarviossa työ- ja elinkeinohallinnon koulutuspalveluja koskeva myöntämisvaltuusmenettely rajoittaa sitä kuinka paljon hankintayksiköt voivat sitoa hankintaresursseja tuleville vuosille. Myöntämisvaltuuden enimmäismäärää ei saa ylittää.

Suomeen saapuvien pakolaisten määrän ennustetaan nousevan kuluvaan vuoden loppuun mennessä 30 000–35 000 henkilöön. Tästä joukosta arvioidaan myönteisen turvapaikkapäätöksen saavien osuuden olevan selvästi alle puolet. Näin suuren joukon kotouttamispalveluiden – ennen kaikkea kielikoulutuksen – järjestäminen on suuri haaste TE-hallinnolle kuin myös koulutuspalvelujen tuottajillekin.

Työ- ja elinkeinoministeriö on jo esittänyt lisäresursseja kotoutumispalvelujen järjestämiseen. Lisäksi käynnissä on kotoutumispalvelujen sisältöjen ja toteutustapojen arviointi ja kehittäminen. Tämä työ kattaa myös kotoutumiskoulutuksen hankintojen ja toteutuksen uudelleen arvioinnin. Tässä yhteydessä tullaan arvioimaan uudelleen mm. koulutuspalvelujen hankintojen kesto, arviointikriteerejä, eri hankintamenettelyjen soveltuvuutta ja hankintayksiköiden välistä yhteistyötä.

Koska koulutuksen tarve kasvaa niin merkittävästi, voidaan ennakoida, että ongelmaksi nousee pikemminkin laatuvaatimukset täyttävän koulutuspalvelun saatavuus ja riittävyys kuin se, että laadukkaita palvelun tuottajia jäisi hankintasopimusten ulkopuolelle.

Helsingissä 2.11.2015

Oikeus- ja työministeri Jari Lindström

Laatija Markku Virtanen